

Stichting WOODAN

W Stichting WOODAN
WOODAN Foundation

Beleidsplan 2024

W Stichting WOODAN
WOODAN Foundation

1 Wat is WOODAN

Stichting WOODAN heeft als doel informatie over archeologisch hout te verzamelen, te centraliseren en op een toegankelijke manier aan te bieden, om zo onderzoek naar archeologisch hout te stimuleren en meer vanzelfsprekend te maken. Op deze wijze probeert de stichting een breed publiek te bereiken en interesse voor het gebruik van hout doorheen onze geschiedenis op te wekken.

Onderzoekers hebben de afgelopen decennia enorme hoeveelheden informatie verzameld over archeologisch hout. De noodzaak voor een platform, waar deze gegevens centraal ontsloten kunnen worden, wordt al enige jaren benadrukt (Nationale Onderzoeksagenda Archeologie, hoofdstuk 9 (versie 1.0), 7). Het doel van WOODAN is om praktische invulling te geven aan deze vraag. De opzet is het faciliteren van een (inter)nationale houtdatabase, die online te raadplegen valt. In deze database kunnen alle relevante, vindplaats gerelateerde gegevens worden opgenomen.

Een nationale database is voor toekomstig archeologisch onderzoek naar houten objecten uit Nederland een onmisbaar werktuig. In de eerste plaats is een database noodzakelijk om de enorme hoeveelheid data, die sinds de implementatie van het Verdrag van Malta en de Wet op de Archeologische Monumentenzorg is ontstaan, op een overzichtelijke wijze te kunnen ordenen en categoriseren. In de tweede plaats is de database noodzakelijk om de gegevens systematisch te kunnen verwerken, zodat ze geanalyseerd kunnen worden voor het uitvoeren van (supra)regionale onderzoeken naar houtgebruik in (pré)historisch Nederland.

Door het ontwikkelen van de houtdatabase kunnen reeds gedocumenteerde gegevens op systematische wijze worden verwerkt en geanalyseerd en kunnen nieuwe gegevens volgens een standaardmethode worden gedocumenteerd. Door de mogelijkheid om op basis van de database (supra)regionale onderzoeken te vereenvoudigen, kan het houtonderzoek in Nederland naar een hoger niveau getild worden. De database kan een sturende rol vervullen in het verwoorden van nieuwe onderzoeksthema's in de Nederlandse onderzoek agenda's.

De belangrijkste doelstelling van het hier geïnitieerde project is het faciliteren van een database, waarin het archeologische hout centraal ontsloten wordt door middel van een online website. Het systeem moet een gebruiksvriendelijke tool vormen voor (in eerste instantie) Nederlandse houtspecialisten. Daarnaast moet het systeem voorzien in een standaard format waarin houtonderzoek kan worden uitgevoerd. Hierbij wordt de mogelijkheid ingebouwd om gegevens tijdens het uitvoeren van het materiaalonderzoek in te voeren en te analyseren, terwijl de resultaten na afronding van het onderzoek openbaar toegankelijk kunnen worden gesteld voor collegae.

1	WAT IS WOODAN	2
2	ACTIVITEITEN 2023	4
2.1	AFRONDING SAOV EN PUBLICATIE SYNTAR 18 (HOUT VASTHOUDEN)	4
2.2	WOODAN CASK MARKS	5
2.3	WOODAN CHARCOAL	6
2.3.1	<i>Achtergrond</i>	6
2.3.2	<i>WOODAN: Charcoal</i>	6
2.3.3	<i>Een bijeenkomst van houtskoolspecialisten in juni 2023</i>	6
2.3.4	<i>Mogelijkheden</i>	7
2.3.5	<i>Uitdagingen</i>	7
2.3.6	<i>De toekomst</i>	7
3	DOELSTELLINGEN 2024	8
3.1	DISTRIBUTIE EN PROMOTIE VAN HET BOEK "HOUT VASTHOUDEN"	8
3.2	PUBLICATIES EN DOCUMENTATIE	8
3.3	DIGITALISERING	8
3.4	NIEUWE INITIATIEVEN EN PROJECTEN	8
4	ORGANISATIE	9
4.1	BESTUUR	9
4.2	WERKNEMERS	9

2 Activiteiten 2023

2.1 Afronding SAOV en publicatie SYNTAR 18 (Hout Vasthouden)

Al enkele jaren geeft de Vlaamse Regering een [projectsubsidie voor syntheseonderzoek](#) van archeologische opgravingsresultaten. De onderzoekers verlaten de sites op het terrein, op zoek naar het bredere plaatje. Zo komen ze tot nieuwe, bruikbare kennis over het verleden. In de online-reeks SYNTAR publiceren wij elk onderzoeksrapport dat zo tot stand kwam.

SYNTAR-nummer 18 is het resultaat van het werk van een groep onderzoekers onder leiding van Stichting WOODAN die zich als doel stelden om archeologische houten gebruiksvoorwerpen te inventariseren en deze informatie toegankelijk te maken via het online platform [WOODAN](#), zowel voor de archeologische gemeenschap als voor het geïnteresseerde publiek.

Hout als grondstof is niet weg te denken uit onze dagelijkse omgeving. Als gebruiksvoorwerp, meubel of in de bouwsector. Dat is vandaag zo, maar nog veel uitdrukkelijker in het verleden waar hout de belangrijkste grondstof was in het dagelijkse leven. Veel materiaalkennis over hout, en al zeker van minder courant gebruikte houtsoorten, is echter verloren gegaan door de jaren. Houten gebruiksvoorwerpen die gevonden worden tijdens archeologische opgravingen kunnen meehelpen die verloren gegane kennis te documenteren maar bieden vooral een inkijk in de ambachtelijke vaardigheden, aanwezige materiaalkennis en het dagelijkse leven van onze voorouders.

Tijdens het syntheseproject is de projectgroep op zoek gegaan naar houten gebruiksvoorwerpen in archeologische depots en rapportages van archeologische opgravingen. Met als resultaat dat nu bijna 2500 houten gebruiksvoorwerpen van de prehistorie tot WOII geïnventariseerd en beschreven zijn. Voor veel van deze voorwerpen is ook de botanische houtsoort vastgesteld. De diversiteit van deze voorwerpen en gebruikte houtsoorten laat zien hoe belangrijk hout als grondstof was voor verschillende toepassingen in het verleden, zoals eet- en drinkgerei, keukenmateriaal, meubelonderdelen, gereedschap, toiletgerei en grotere objecten zoals ladders en karrenwielen.

De in SYNTAR 18 beschreven catalogus en analyses bieden voor het eerst een overzicht aan van deze tot nu toe onderbelichte materiaalcategorie binnen het archeologisch onderzoek. 'Hout vasthouden. Archeologische houtvondsten uit Vlaanderen' is dan ook het eerste grote overzichtswerk van houten archeologische gebruiksvoorwerpen. Een nieuwe bron aan informatie waarmee erkende archeologen en erfgoedconsulenten aan de slag kunnen om goed onderbouwde beslissingen te nemen over vervolgonderzoek, selectie en conservering. En voor houtonderzoekers op hun beurt om de museale en wetenschappelijke waarde van een artefact vast te stellen op basis van zeldzaamheid, gaafheid, representativiteit of informatiewaarde.

2.2 WOODAN Cask Marks

WOODAN Cask Marks (<https://woodancaskmarks.org/index.php>) is een nieuw project, waar de stichting in 2023 mee gestart is. Bij WOODAN Caskmarks streven we ernaar om de rijke historische betekenis die in deze markeringen is vervat te behouden en te delen. Deze markeringen vertellen verhalen over vakmanschap, handel en culturele uitwisseling die eeuwen overspannen.

Het project is ontstaan uit een nieuwsgierigheid naar het gebruik en de betekenis van markeringen die op vaten in archeologische contexten worden aangetroffen. Toen we ons in dit onderwerp verdiepten, realiseerden we ons de enorme waarde van het documenteren en verspreiden van deze markeringen naar een breder publiek. Daarom werd WOODAN Caskmarks opgericht met als missie het verzamelen, beheren en verspreiden van voorbeelden van deze markeringen, zodat hun behoud voor toekomstige generaties gewaarborgd is om te waarderen en te bestuderen.

Het primaire doel van de online database is het catalogiseren van de markeringen op vaten uit archeologische contexten, daterend van 1300 tot 1800. Aanvankelijk gericht op Nederland, was het eerste doel van het project het samenstellen van vatmarkeringen van locaties binnen het huidige Nederland. Onze visie strekt zich echter veel verder uit dan deze grenzen. De vaten met deze markeringen zijn tastbaar archeologisch bewijs van handelsnetwerken die zowel interregionaal als internationaal tot stand kwamen. Om het gebruik en de betekenis van deze markeringen te begrijpen, is het essentieel om ook materiaal van buiten Nederland op te nemen. WOODAN Caskmarks wil archeologen, historici en andere liefhebbers uit verschillende landen aanmoedigen om vatmarkeringen via dit portaal te delen.

Markeringen op vaten bieden de mogelijkheid om de kloof tussen archeologische en historische disciplines te overbruggen. Deze markeringen worden vaak gedocumenteerd in verschillende archiefbronnen, zoals notariële akten, gildearchieven, tolregisters en scheepslogboeken. Om vergelijking tussen markeringen uit archeologische contexten mogelijk te maken, zijn we begonnen met het inventariseren van markeringen op vaten uit archiefbronnen. Het aantal markeringen dat in archiefbronnen wordt geregistreerd, is echter uitgebreid en blijft groeien naarmate meer archieven worden gedigitaliseerd. Daarom vertegenwoordigt de database momenteel slechts een fractie van het totale materiaal dat beschikbaar is in archiefbronnen.

WOODAN Caskmarks werd geïnitieerd door een samenwerking tussen het promotieproject van Jeroen Oosterbaan en de WOODAN-stichting, een non-profitorganisatie die zich inzet voor het bevorderen van waardering voor houten artefacten en traditionele ambachten. De WOODAN-stichting wordt vertegenwoordigd door Stephan Nicolaij, Jelte van der Laan en Silke Lange. Stephan Nicolaij is ook verantwoordelijk voor de technische opzet van WOODAN Caskmarks. De ontwikkeling vond plaats in overleg met de werkgroep vatmarkeringen, waartoe Petra Doeve, Kirsti Hänninen, Leendert van der Schee, Caroline Vermeeren, Tamara Vernimmen, Yardeni Vorst en Frits Vrede behoren. De ontwikkeling van WOODAN Caskmarks is ondersteund door een subsidie van de Samenwerkende Maritieme Fondsen.

2.3 WOODAN Charcoal

WOODAN heeft gepresenteerd op het ANTHRACO-congres, waarbij met het volgende concept is getracht een nieuw begin te maken aan een database over archeologisch houtskool

2.3.1 Achtergrond

Anthracologisch onderzoek van monsters uit archeologische vindplaatsen en natuurlijke afzettingen vindt sinds het midden van de vorige eeuw plaats in Nederland en België. In de afgelopen decennia is het aantal projecten aanzienlijk toegenomen, voornamelijk binnen de door ontwikkelingsgerichte archeologie gestimuleerde context. De huidige anthracologische dataset bestaat uit honderden rapporten uit diverse contexten en groeit snel. Hoewel dit een positieve ontwikkeling is, maakt het de uitdaging om eerder gegenereerde data bij te houden groter.

2.3.2 WOODAN: Charcoal

Als reactie op de toename van gegenereerde data zijn houtskool- en databasespecialisten van de WOODAN-stichting, BIAX en Cambium Botany begonnen met het ontwikkelen van een anthracologische versie van de bestaande WOODAN: houten artefacten-database (<https://woodan.org/>).

WOODAN: houten artefacten is een open bron ontwikkeld voor de documentatie van archeologische houten objecten. Het wordt gebruikt als hulpmiddel voor verschillende grootschalige syntheses van houtbewerkings-tradities en voor gepubliceerde catalogi van houtvondsten.

WOODAN maakt gebruik van moderne technologie. Het kan worden geopend via verschillende apparaten en systemen. Achter de website draait een MySQL-database en wordt PHP en JSON gebruikt om de data te ontsluiten.

Het belangrijkste voordeel van het ontwikkelen van een nieuwe houtskooldatabase met WOODAN: houten artefacten als uitgangspunt is dat veel van het fundamentele werk dat nodig is voor een functionele database al is gedaan. Dit omvat onder andere de ontwikkeling van systemen voor het documenteren van locatie- en contextgegevens, de mogelijkheid om nationale variaties in archeologische documentatie op te nemen, de mogelijkheid om data onder embargo te houden terwijl projecten worden afgerond/voorbereid voor publicatie, de mogelijkheid voor bulk-upload van data via gestandaardiseerde Excel-tabellen, de mogelijkheid om datasets te exporteren (voor back-up of werk op lokale servers), en de mogelijkheid om alternatieve taalversies van de database te maken.

2.3.3 Een bijeenkomst van houtskoolspecialisten in juni 2023

Om ervoor te zorgen dat WOODAN: charcoal een nuttig hulpmiddel wordt voor houtskoolonderzoek, besloten de organisatoren specialisten uit te nodigen die anthracologische data genereren of gebruiken in hun werk. Collega's die actief zijn in Nederland en België kwamen bijeen tijdens deze bijeenkomst in juni 2023, die vriendelijk werd gehost door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Tijdens de bijeenkomst besprak de groep de stand van het anthracologisch onderzoek in Nederland en België, definieerde de aard van de gegenereerde houtskooldata en schetste de mogelijkheden en uitdagingen voor de ontwikkeling van WOODAN: charcoal.

2.3.4 Mogelijkheden

Anthracologische data uit Nederland en België wordt vaak gebruikt als bronmateriaal voor het reconstrueren van vroegere vegetaties. Het gebruik van houtskool als ecologische proxy is dus goed ingeburgerd. In de afgelopen decennia is houtskooldata ook gebruikt in studies van processen zoals houtskoolproductie, crematie en teerextractie. Het gebruik van anthracologische data als technologische proxy neemt daarom toe. Bovendien is er een gestage toename van studies naar verschillende details van houtskool, zoals sporen van houtdegradatie vóór carbonisatie, post-depositionele slijtage, enz. Deze studies dragen bij aan de interpretatie van archeologische kenmerken en sites en tonen het “forensische” potentieel van houtskool aan.

2.3.5 Uitdagingen

De uitdaging bij het bouwen van een database voor anthracologische data ligt in de ingewikkelde aard van het bronmateriaal en de verschillende werkprocessen die onderzoekers hanteren om het te documenteren. Het behoud en de fragmentatie van houtskool kan sterk variëren. In bepaalde verzamelingen is een meer uitgebreide beschrijving van details zoals de diameter van het gebruikte hout of de mate van pre-carbonisatie degradatie mogelijk. Andere houtskool kan sterk gefragmenteerd zijn, waardoor het alleen geschikt is voor taxonomische bepaling. Bovendien zijn niet alle houtachtige taxa even goed onderzocht. De capaciteit om anatomische en andere kenmerken te documenteren verschilt per soort. Anthracologische benaderingen voor het documenteren van details van houtskool verschillen ook tussen onderzoekers. Methodologieën evolueren voortdurend, met nieuwe inzichten en observaties die continu worden gepubliceerd, besproken en verfijnd. Steeds vaker wordt anatomische observatie van houtskool ook aangevuld met andere analyses (chemisch, fysisch, SEM-microscopie). Om WOODAN: charcoal een nuttig hulpmiddel te maken voor anthracologisch onderzoek, moet de database dus standaardisatie bereiken en tegelijkertijd de complexe en veelzijdige aard van het bronmateriaal erkennen. Een geschikte databasestructuur kan alleen worden bereikt door middel van dialoog met collega's, met als doel een breed draagvlak te bereiken.

2.3.6 De toekomst

We zijn van plan om vervolggatheringen en workshops te organiseren over hoe WOODAN: charcoal het beste kan worden gestructureerd op een manier die aansluit bij de behoeften van de gebruikers. Vervolgactiviteiten worden in 2024 georganiseerd.

3 Doelstellingen 2024

3.1 Distributie en Promotie van het Boek "Hout Vasthouden"

- Verdere Distributie naar Vlaanderen en andere locaties: De boeken zijn worden gedistribueerd naar vier depots in Vlaanderen en internationale contacten in Helsinki. Extra boeken worden besteld om aan de vraag te voldoen.
- Promotieactiviteiten: We gaan samenwerken met Museum Ename voor verkoop in de museumwinkel en zullen het boek onder de aandacht brengen via Carolina Slöjd en sociale media. Er wordt ook onderzocht om het boek via online platforms zoals bol.com te verkopen.
- Er wordt onderzocht of er subsidie beschikbaar is voor de Engelse vertaling van het boek. Daarnaast wordt overwogen om een boek over de archeologie van de lage landen in het Engels te schrijven.

3.2 Publicaties en documentatie

- Silke en Jelte werken aan het versturen van advieslijsten en tekeningen voor conservering naar bezochte depots. De deadline hiervoor is 1 augustus.
- Contact met Archeologie Magazine voor publicaties over onze SAOV.

3.3 Digitalisering

- Het digitale archief in OneDrive wordt opgeschoond en gedocumenteerd. Er zal een kopie worden gemaakt op Dropbox na afronding.
- We streven naar de digitale publicatie van "Hout Vasthouden" en het verkrijgen van akkoord van het Agentschap voor de online publicatie. De intekenlijst wordt rondgestuurd voor akkoord.
- Updaten van de teksten op de homepage en het toevoegen van foto's en welkomsteksten van nieuwe bestuursleden.
- Verbeteringen aan de zoekfuncties, keuzelijsten en terminologie in de database worden doorgevoerd. We faciliteren gebruiksvriendelijke zoekopdrachten door verbeterde filteropties en duidelijke terminologie.
- We zullen onze Facebook- en Instagram-accounts koppelen en verbeteren om onze zichtbaarheid te vergroten.

3.4 Nieuwe Initiatieven en Projecten

- Lancering van WOODAN Cask Marks is gepland rond 1 juli 2024.
- Verdere uitwerking WOODAN Charcoal
- Er wordt gewerkt aan een subsidieaanvraag voor de uitbreiding van onze servercapaciteit. Dit is cruciaal gezien de groeiende behoefte aan digitale opslagruimte.
- Onderzoeken nieuwe samenwerkingsverbanden met de universiteiten van Freiburg, Barcelona en/ of Belfast, waar we al in contact zijn met archeologische onderzoekers.

4 Organisatie

Stichting WOODAN is te bereiken via onderstaande contactgegevens.

Naam: Stichting WOODAN
Adres: Nieuwe Blekerstraat 47
9718 EE Groningen
Website: www.woodan.org
KvK-nummer: 724 221 22
RSIN: 8591.05.684

4.1 Bestuur

Het dagelijks bestuur van Stichting WOODAN bestaat uit:

- Mevr. Silke Lange (voorzitter)
- Dhr. Kristof Haneca (bestuurslid)
- Dhr. Koen Deforce (bestuurslid)
- Dhr. Stephan Nicolaij (secretaris)
- Dhr. Jelte van der Laan (penningmeester)

De bestuursleden ontvangen geen vergoeding voor hun werkzaamheden als stichtingsbestuur. Wel kunnen evt. onkosten zoals reiskosten worden vergoed. Stichting WOODAN heeft dit in een separaat beloningenbeleid vastgesteld.

4.2 Werknemers

Er zijn geen vaste werknemers in dienst van de stichting. De stichting kan gebruik maken van vrijwilligers en zal voor technische vraagstukken eventueel gebruik maken van externe specialisten.

